

ЗВОНИ ЛЕМКІВЩИНИ

№ 3 (116)
липень-вересень
2019 р.

Газета заснована
29 квітня 1994 року

ЧАСОПИС-КВАРТАЛЬНИК ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ТОВАРИСТВА «ЛЕМКІВЩИНА»

XX МІЖНАРОДНИЙ ФЕСТИВАЛЬ ЛЕМКІВСЬКОЇ КУЛЬТУРИ в МОНАСТИРСЬКУ 2-4 серпня 2019 р.

Свято знову тривало три дні (2-4 серпня 2019 р.). У п'ятницю, 2 серпня о 17.00 год. відкрито молодіжну «Ватрочку». Згодом запалено головну Ватру фестивалю, яка горіла всю ніч. Відтак почався концерт колективів і виконавців з Монастирська та району. Проводилися лемківські ігри і розваги, лемкоспіви навколо вогнища за участю дітей та молоді. Після заходу сонця почалася молодіжна забава.

У суботу організатори, режисерська група, учасники й гості, керівники області, району та міста зібралися біля Палацу культури. Учасники фестивалю урочистою ходою пройшли центральною вулицею міста, покладали квіти до підніжжя пам'ятника Т.Шевченку, нового меморіалу «Борцям за волю України», пам'ятного знаку жертвам депортації, фігури Покрови Пресв. Богородиці біля церкви, де священники провели молебень. Тривожно звучали церковні дзвони. В поході вперше крокували дві великі ляльки – Лемко і Лемкина.

Урочисте відкриття ювілейного фестивалю розпочато о 13.00 год. у Лемківському селі (урочище Бичова). На сцені встановлено сім прапорів держав, що об'єднані в СФУЛО. О 15.00 год. в монастирському готелі «Лідія» проводилося засідання Президії Світової Федерації Лемків, у якому взяли участь голова СФУЛО Ярослава Галик, члени Президії й Контрольної Комісії, голови суб'єктів або їх представники – Андрій Хомик (США), Андрій Ротко (Канада), Стефан Клапик, Василь Шлянта, Наталя Гладик (Польща), Віктор Бандурчин, Павло Богдан (Словаччина), Велімір Папlachко (Сербія), Іван Семенюк (Хорватія), Олександр Венгринович, Степан Майкович, Ігор Дуда (Україна).

Фестиваль благословив єпископ УГКЦ Дмитрій (Григорак) з участю 12 священників. Під звуки Державного гімну та урочистої лемківської пісні піднято прапори України й ВУТЛ. Фестиваль відкрив голова ВУТЛ Олександр Венгринович. Із вітальним словом виступив в.о. голови Тернопільської облдержадміністрації Іван Крисак. Він зазначив, що Міністерство культури високо оцінило нашу одержимість в справі збереження, популяризації і розвитку лемківської культури, надавши Всеукраїнському фестивалю лемків новий статус – Міжнародного. Також виступали голова обласної ради Віктор Овчарук, міський голова Тернополя Сергій Надал, народні депутати України Софія Федина та Олег Барна.

Ватряни оглянули фотовиставки, оновлені експозиції музейного комплексу, презентаційні зображення майбутнього музею «Лемко СВІТ». На будівництво скансену виділено 17 га землі. Містечко народних промислів Тернопільщини (бл. 90 майстрів) представляло вишивку, різьбу по дереву, писанкарство, живопис, кераміку, моделювання, бісероплетіння, в'язання. Народні майстри та музейні працівники проводили численні майстер-класи: вчили малювати писанки, виготовляти тарілки на гончарному крузі, зав'язувати хустки, точити ножі, молотити снопи ціпом, молоти зерно на жорнах, плести кошики з лози, різати пилою дрова, замішувати тісто. Монастирські газдини частували гостей смачними лемківськими стравами та напоями. Святокий ярмарок працював впродовж дня.

Концертну програму традиційно розпочали господарі – народний лемківський хор «Яво-

Продовження на с. 2.

XX міжнародний фестиваль лемківської культури

Закінчення.

рина» (кер. В. Баран), дитячий фольклорний ансамбль «Гречні фраїрки» (кер. В. Куриляк), ансамбль танцю «Весна» (кер. Н. Кічура). Виступали хори, ансамблі та окремі виконавці-солисти з районів області, зокрема Струсівська заслужена капела бандуристів «Кобзар». Приїхали наші сусіди: народна хорова капела «Бескид» з Івано-Франківська, народний ансамбль пісні і танцю «Студенка» з Калуша, хори з Дрогобича, Пустомитів, Борислава. Київ представляли дві співачки – Катерина Шимків і Світлана Третяк. З-за кордону прибули лише гурт «Карпати» зі Сербії та дует із Хорватії.

Режисерсько-постановочну групу концерту очолювали Ганна Ковалишин і Віра Дудар. Ведучі Володимир Ропецький (Львів), Микола Гарбера (Чортків), Марта Ільєнко (Борислав), Любов Малиарська (Монастирська) вели концертну програму лемківською мовою.

Під вечір відбувся показ документальних кінофільмів фірми «Кіно-Дністер» із Тернополя. О 23.00 год. розпочалася молодіжна забава.

У неділю на фестивалній сцені проходила Служба Божа. Відтак продовжувався концерт. Погода сприяла проведенню свята – не була ні прохолодна, ні спекотна. Дощити почало лише під час від'їзду учасників.

Ігор ДУДА

ЗАУВАГИ ДО ТЕРМІНОЛОГІЇ

Мене давно муляють слова-терміни, які часто вживають історики, журналісти, посадовці, про депортацію українців із території Польщі в середині ХХ ст. Передусім йдеться про назви історико-географічних територій, з яких ми були виселені.

1. **Закерзоння.** Під цією назвою розуміють всі українські етнічні землі за межами західного державного кордону України: Південне Підляшшя, Холмщина, Надсяння, Західна Бойківщина і польська частина Лемківщини. Назва пов'язана з т.зв. «Лінією Керзона». Цю лінію у грудні 1919 р. накреслив Міністр закордонних справ Великої Британії Джордж Керзон (1859-1925). У 1945 р. прокладено новий кордон, що зберігся досі, за окремими змінами 1951 р. на користь Польщі. Отже, це – чисто історична назва, яку немає потреби повторювати сьогодні. Замість «Закерзоння» варто говорити: «**західні українські землі на території Польщі**». Забагато честі для лорда Керзона, щоб іменувати його іменем частину українських земель!

У Львові існує товариство депортованих «Закерзоння». Варто пошукати для нього більш гідну назву.

2. **Підляшшя** (польс. – Podlasie) – історико-географічний регіон, назва якого походить від слова «ліс», а не «лях». Тобто «край під лісом», а не «край ляха», тобто поляка. Це територія вздовж середньої течії Західного Бугу (Богу!) між Холмщиною, Мазовією (на Заході) і Волинню (на Сході). Отже, маємо говорити і писати не «Підляшшя» (Podlasze), а **Підлісся**. Помилка тут у їх співзвучності, а відтак – у значенні.

3. **Надсяння** – українська етнічна територія у верхній та середній течіях річки Сян. Регіон мав давню назву «**Посяння**» або ж «**Переміщина**». Однак, із цим неологізмом можна якось змиритися.

4. **Любачівщина** – під такою назвою в Україні існують обласні товариства переселенців. Але вони представляють не окремий регіон, а свій повіт. Повітові товариства мають право на існування, але не фігурувати поруч із Лемківщиною, Підліссям, Посянням і Холмщиною. У Люблінській угоді 1944 р. названі цілий ряд повітів: Томашів, Грубешів, Замость, Красностав, Білгород, Влодав, Любачів, Ярослав, Лісько. І коли ми читаємо Постанову Верховної Ради про відзначення на державному рівні 75-х роковин початку депортації, де серед інших регіонів названа «Любачівщина», то напрошується порівняння в значенні термінів: «Галичина, Волинь, Тернопільщина». Чи немає тут помилок, чи рівнозначні ці терени? Між іншим, до війни Ярославський і Любачівський повіти входили до складу «Посяння», тобто Переміщини.

5. **Акція (операція) «Вісла»** – це депортація українського населення на **Захід Польщі**, на т.зв. «зьєме одзискане» (коп. німецької території). у квітні-липі 1947 р. Ця назва не має відношення до депортації на **Схід** (в УРСР) у 1944-46 і 1951 рр.

Ігор ДУДА.

ВИГНАНІ З БАТЬКІВЩИНИ

До 75-річчя початку насильного виселення українців із території Польщі

Згідно до Постанови Верховної Ради України № 8603 від 8.11.2019 р. «Про відзначення на державному рівні 75-х роковин початку депортації автохтонних українців із Лемківщини, Надсяння, Холмщини, Підляшшя, Любачівщини, Західної Бойківщини в 1944-1951 рр.» 9 вересня 2019 р. у Києві відбулися чотири події. Їх метою було відновлення національної пам'яті про злочин тотального виселення українців-автохтонів з історичних українських земель в Польщі. Організаторами заходів виступили: Київський національний університет ім. Т. Шевченка, Інститут Національної Пам'яті ІНПУ, Світова Федерація Українських Лемківських Об'єднань (СФУЛО), Київське товариство «Лем Київ».

Саме 9 вересня 1944 р. в Любліні було підписано Угоду між Урядом УРСР і Польським Комітетом Національного Визволення про «евакуацію» українського населення з території Польщі до УРСР і польських громадян з УРСР до Польщі. Угоду підписували комуністичні чинники, які не мали на це юридичного права і державних повноважень. Таким чином, протягом 1944-46 рр. було виселено на Південь і Схід України 483 808 осіб із Лемківщини, Переміщини, Холмщини і Південного Підлісся, а згодом – у 1951 р., ще 32 тис. мешканців Західної Бойківщини.

1. Засідання «Круглого столу» від 10.00 год. проходило у Київському національному університеті з участю провідних науковців (істориків, юристів, політологів), а також народних депутатів, представників громадських організацій депортованих. На жаль, представників державної влади на заходах не було. Головуючим – модератором засідання виступав декан історичного факультету, проф. Іван Патриляк (лемківського походження, його батько – зі с. Нагоряни, повіт Сянік). Із вітальним словом

до присутніх, а серед них були лемки Києва, Тернополя, Івано-Франківська, Львова, звернулися Володимир В'ятрович – голова ІНПУ, і Ярослава Галик – голова СФУЛО. Доповіді на актуальну тематику виголосили доктори історичних і політичних наук, київські професори Юрій Шаповал («Документи радянських і польських спецслужб як джерело дослідження переселень»), Олег Калакура («Тотальне «вирішення» польсько-українських взаємин»), Володимир Сергійчук («Виривали з корінням, але українська душа не вмерла...»), а також кандидати історичних наук Олег Купчик, Дмитро Байкенич, Світлана Даценко, Роман Кабачій з Ужгорода. Виступав народний депутат України А. Антоніщак. В ході засідання було оприлюднено багато історичних фактів і свідчень, що стосуються депортації.

2. Після закінчення виступів та обговорень, відбулася презентація фотовиставки «Вигнані з коренем. Етнічний злочин проти українців Польщі» в галереї на третьому поверсі університету. 18 банерів представляли в текстах, документах, фотографіях, схемах і цифрах події депортації 1944-46 і 1951 рр. Банерна виставка запланована як мобільна і буде експонуватися в містах, де найбільше проживають депортовані. Фотовиставка організована ІНПУ, інститутом народознавства НАНУ, виконана музейниками за ініціативи СФУЛО.

3. О 15.00 год. на алеї Героїв Небесної Сотні, біля Уклінного Хреста Жертвам репресій проходили пам'ятні заходи і громадське віче за участю товариств депортованих, ветеранських організацій з багатьох областей України та міста Києва. Зібралися сотні людей. Священники УГКЦ і УПЦ провели молебень, представники громадськості поклали квіти до підніжжя Хреста, виступали керівники товариств депортованих із Лемківщини, Надсяння,

Холмщини. Свідки подій 75-річної давності ділилися сумними спогадами про виселення, яке не було добровільним. Наприкінці віче прийняло Звернення про ухвалення Закону про депортацію виселених етнічних українців із Польщі в 1944-1951 рр.

4. У Київському національному академічному драматичному театрі ім. І. Франка вільні були лише балкони. О 17.00 год. тут розпочалася Пам'ятна академія зі шанування жертв депортації з участю духовенства, засобів масової інформації, делегацій обласних і київських товариств депортованих українців, іноземних гостей. Пам'ять жертв депортації шанували хвилиною мовчання. Виступали голова ІНПУ Володимир В'ятрович, професор Київського університету Іван Патриляк, народний депутат України Софія Федина, голова товариства «Закерзоння» Володимир Серета (Львів). Голова СФУЛО Ярослава Галик зачитала вітання від Світового Конгресу Українців і вручила Почесні грамоти та пам'ятні медалі В. В'ятровичу, І. Петриляку, В. Сергійчуку.

У фойє театру відбулося спецпогашення художнього маркованого конверта, який «Укрпошта» випустила до ювілейної дати.

Пам'ятну академію до 75-річчя початку депортації українців завершила драма-концерт «Вигнані з Раю» Івано-Франківського академічного музично-драматичного театру (режисер – нар. арт. Укр. Р. Держипільський). Драма створена на основі реальних подій, де відтворене перше кохання, весілля з ватрою... і бійкою, радість материнства і проводи на війну, товарні вагони і стукіт коліс потягу, що везе на рід на Схід з його Раю. Близько 20 лемківських пісень виконувала заслужена артистка України Галина Баранкевич у супроводі оркестру і хору молодих акторів.

І. ГАНЧОВА

«ДЖЕРЕЛО».

Лемківський альманах. Березень 2019.

Замість рецензії

Всеукраїнське товариство «Лемківщина» має два друковані періодичні видання: щорічник «Лемківський календар» у Львові (з 1993 р.) й часопис «Дзвони Лемківщини» у Тернополі (з 1994 р.). У 2009-15 рр. в Ужгороді ще виходила газета-двомісячник «Лемки Карпат».

Цього року з'явився альманах «Джерело», який претендує доповнити бібліотеку Лемківщини. Його засновник – Пустомитівське районне об'єднання (?) лемків. У склад редакційної колегії входять: Володимир Шуркало (голова товариства), Володимир Гутник, Ігор Дропа, Микола Крупей, Володимир Чабан.

Нове видання розміром А-4, налічує 16 стор. доброго паперу і багато ілюстроване. Ось заголовки, що відображають його зміст: «75-ті роковини початку депортації українців із Польщі», «Лемківська Ватра у Зимній Воді», «Нова церква у Пустомитах», «Лемки та їх справи», «До 100-ї річниці Лемківських республік», «Лемко-співи для всіх», «Співає Бескид», «Слово про ювіляра» (В. С. Гутник), «Миттєвості з життя ювіляра», «110-та річниця народження Б. І. Антонича», «Наші Ювіляри».

Слід вітати добрий почин районної організації лемків. Але при цьому напрошуються ряд питань:

1. Слово «Альманах» має два значення: астрономічний (або інформативний) календар на певний період часу і збірка літературних творів різних авторів. Засновникам треба визначитися: чи це буде інформація про діяльність лемків в Україні, чи збірка віршів і новел лемківських авторів за рік? До слова, Тернопільське обласне товариство «Лемківщина» у 1998-99 рр. зробило спробу видавати літературно-мис-

тецький додаток (альманах) до часопису «ДП», але на 2-му числі експеримент закінчився.

2. Кожне періодичне видання представляє певну установу, заклад, спілку громадян чи громадську організацію. Кого буде представляти «Джерело»: Пустомитівську районну організацію Львівської обласної організації Всеукраїнського товариства «Лемківщина»? Чи може Зимно-Водівську СОТГ? Засновники на звороті обкладинки пишуть: «Видання задумане як всеукраїнський альманах». Отже, нове видання претендує представляти ВУТЛ і не менше. Альманах буде вмішувати інформацію й авторів Всеукраїнського характеру, хоч буде виходити у провінції (вибачте за слово!) – м. Пустомити Львівської області. А може воно б представляло Львівський обласну організацію? Але ж Львів видає «Лемківський календар», що по суті справи є теж альманахом. Другий знак питання?

3. Альманах справді багато ілюстрований: 78 кольорових фото різного формату в тексті плюс 5 – на обкладинці. В такому вигляді він більше нагадує ілюстративний альбом, а не альманах. Видання очевидно дороге коштує. Для одного числа спонсорів вистарчило, а далі? Пересічний, лемко в Україні зі середньою зарплатою в 165 доларів США його купити не зможе. Чи не достатньо буде зробити кольоровою вкладку, а фото в тексті – чорно-білі?

Чекаємо у березні 2020 р. на вихід ч. 2!

Ігор ДУДА

P. S. Висловлені зауваження і пропозиції відображають особисту думку редактора, а не редакційної колегії.

ВІДЗНАЧЕННЯ 75- річчя ДЕПОРТАЦІЇ в Тернополі

Відзначення 75-х роковин депортації етнічних українців із території Польщі проходило 8 вересня, у неділю. Наступного дня керівництво товариства «Лемківщина» мало бути в Києві, де урочини вперше проводилися на державному рівні.

Біля пам'ятника депортованим зібралися близько 300 людей – переселенці, їх діти та внуки, керівництво міста й області. Мітинг-реквієм розпочали молебнем з участю восьми священників УГКЦ і УПЦ. До присутніх промовляли: отець Володимир Гринда – депутат Миської ради, в.о. голови Тернопільської облдержадміністрації Іван Крисак, кол. голова ТОДА Степан Барна, миський голова Тернополя Сергій Надал, голова ВУТЛ Олександр Венгринович. Учасники поминального заходу покладали квіти до підніжжя пам'ятника.

Відтак люди перейшли до Українського Дому (кол. кінотеатр «Перемога»), де відбувся прем'єрний показ документального фільму «Орнаменти долі». Зал був заповнений: багато з присутніх були героями фільму. Натурні зйомки проводили у «Лемківському селі» (Ватряне поле) в Монастирську. Фільм знімав обласне підприємство «Кіно-Дністер» (продюсери С. Градовий і Н. Музичук). Авторка сценарію і режисер-постановник Наталія Музичук, оператори Антон Морачевський та Юрій Буркуш. Фільм висвітлює історію лемків і нащадків переселенців, має намір донести до сучасного глядача пам'ять про минуле і спогади тих людей, які пережили трагічне виселення. Наймолодшому з них – 75 років.

Інф. «ДП».

«ГОМІН ЛЕМКІВЩИНИ» – 2019

На зламі літа й осені, 31 серпня – 1 вересня, в с-щі Зимна Вода біля Львова відбувся V Львівський обласний фестиваль лемківської культури «Гомін Лемківщини». Гасло фестивалю – «Пам'ятати! Жити! Творити!»

Урочисте відкриття свята почалося в суботу о 14.00 год. Дійство благословив отець-мітрата Анатолій Дуда-Квасняк зі священниками. Під час підняття прапорів звучали Державний гімн України й урочиста лемківська пісня «Гори наші». Молоді лемки в народних строях похали поклати квіти до пам'ятників Т. Шевченка і Б. І. Антонича у Львові та символічної могили «Борцям за волю України» в Зимній Воді. Свято відкрив вступним словом Степан Майкович – голова лемків Львівщини. З вітаннями до присут-

ніх звернулися народний депутат України, кол. голова ОДА Олег Синютка, народні депутати Богдан Дубневич, Андрій Антоничак і Софія Федина, яка закінчила свій виступ лемківською піснею. Голова СФУЛО Ярослава Галик вручила активним лемкам пам'ятні медалі до 75-річчя депортації. Голова ВУТЛ Олександр Венгринович повідомив, що з наступного року Львівський обласний фестиваль носитиме назву «Всеукраїнський». Вітання від лемків Івано-Франківська передала голова Оксана Данилів.

Головну ватру, як символ відродження, запалив староста Олексій Головатий. Вступну частину й концертну програму вели доброю лемківською бесідою ведучі: Марта Ільєнко, Гриць Суханич, Микола Крупей, Ольга Пиж і Наталія Гудима.

У концертній програмі брали участь колективи й виконавці з Львівської, Тернопільської, Івано-Франківської областей, гості з Польщі, Словаччини та Сербії. Виступали народний ансамбль пісні і танцю «Лемковина», народна хорово капела «Бескид» з Івано-Франківська, хор «Холмщина» з Львова, лемківські хори зі Стебника, Долин, Дрогобича, Борислава, Пустомитів, Зимної Води. Співали заслужена артистка України Галина Баранкевич з Івано-Франківська, Леся Сидорович із Золочева. Паралельно з концертом проводилися майстер-клас із приготування лемківських страв, розмальовки лемківських орнаментів, футбольний турнір. Вечірню молодіжну забаву вів фольк-гурт «Серенча» з м. Горлиці, Польща.

У неділю вранці на Ватряному полі проходила Служба Божа. Продовжувався концерт і конкурс на краще виконання лемківських пісень. О 21.00 год. фестиваль урочисто закрито. Організаторами свята були Львівська обласна організація ВУТЛ спільно зі Зимно-Водівською ОТГ. Вагому допомогу надали Львівські облдержадміністрація та обласна рада, обласний Центр народної творчості.

Мирослав ДМИТРАХ

НАШІ ЮВІЛЯРИ – видатні лемківські діячі

Липень

- 140 – Іван БРИК (*8.07.1879, с. Устрики Долішні, п-т Ліско +1947, м. Ляндок, Тироль, Німеччина) – мовознавець, редактор, доктор філософії. Голова «Української Громади» у Празі.
- 80 – Іван КУШНІР (*16.07.1939, с. Бонарівка, п-т Коросно) – диригент, педагог. Засл. працівник культури України (1990). Керівник Львівської хорової капели «Лемковина» (1975-97).
- 80 – Зиновій БУЦЬО (*18.07.1939, с. Бонарівка, п-т Коросно) – інженер-енергетик. Лауреат Держ. премії України в галузі науки і техніки (1999). Засл. енергетик України (2007). Кавалер ордену «За заслуги» III ступ. У 1968-80 очолював Івано-Франківське обл. підпр-во електромереж. Депутат обл. ради (1980-89). Від 1989 – ген. директор «Львівенерго». Заст. Міністра енергетики і електрофікації України (1993-95), голова Нац. Комісії регулювання енергетики України (1995-99), гол. консультант Комітету з питань паливно-енергетичного комплексу Верх. Ради і радник Прем'єр-Міністра України (1999-2003).
- 90 – Петро СЕРНЯК (*21.07.1929, с. Перегримка, п-т Ясло +29.07.2015, м. Донецьк) – лікар-уролог, доктор мед. наук, професор Донецького медичного інституту. Лауреат Держ. премії України (1995-99), гол. консультант Комітету з питань паливно-енергетичного комплексу Верх. Ради і радник Прем'єр-Міністра України (1999-2003).
- 90 – Петро СЕРНЯК (*21.07.1929, с. Перегримка, п-т Ясло +29.07.2015, м. Донецьк) – лікар-уролог, доктор мед. наук, професор Донецького медичного інституту. Лауреат Держ. премії України (1995-99), гол. консультант Комітету з питань паливно-енергетичного комплексу Верх. Ради і радник Прем'єр-Міністра України (1999-2003).
- 90 – Іван ГОЛОВЧАК (*21.07.1929, с. Милик, п-т Новий Санч) – поет і художник.
- 70 – Марія ЗУБАНІЧ (*28.07.1949, с-ще Великий Березний, Закарп. обл.) – співачка (ліричне сопрано). Нар. артистка України (1999). Від 1977 – солістка Закарпатської філармонії (Ужгород). Лауреатка Респ. конкурсу вокалістів ім. М. Лисенка (Київ, 1979), Обл. премії ім. Д. Вакарова (1981) та ін. *Сестра журн. Ф. Зубанича.*

Серпень

- 100 – Іван ВІРХНЯНСЬКИЙ (*2.08.1919, с. Гладішів, п-т Горлиці + 12.09.1996, с. Гневнож, Польща) – народний поет Лемківщини.
- 80 – Михайло МИГАЛІ (*3.08.1939, с. Одрехова, п-т Сянік) – журналіст. Засл. журналіст України. Кореспондент і заст. редакторів ряду газет Києва.
- 110 – Петро СМЕРЕКАНИЧ (Григорій Мариндя *20.08.1909, с. Свіржова Руська, п-т Ясло + 7.11.1997, м. Львів) – педагог, журналіст. Редактор газ. «Наш Лемко» у Львові (1934-39).
- 90 – Даниїла БАЙКО (*20.08.1929, с. Яблонця, п-т Кросно +26.04.2019, м.Львів) – співачка, педагог. Лауреат Шевченківської премії (1976). Нар. артистка України (1979). Від 1953 – солістка Львів. філармонії. Викладач Львів. музично-педагогічного училища. Нагор. орд. Княгині Ольги III ступ. (2008).
- 90 – Андрій СУХОРСЬКИЙ (*21.08.1929, с. Вілька, п-т Сянік) – різьбяр, засл. майстер народної творчості України (1984). Від 1945 жив на Тернопільщині. Співзасновник т-ва «Лемківщина» у Львові. Член правління ФДЛ. Кавалер ордену «За заслуги» III ступ. (2009). *Батько скульпт. Володимира та Андрія Сухорських.*
- 140 – Олександр АСТРЯБ (*22.08.1879, м. Лубни Полтав. обл. +18.11.1962, Київ) – математик, методист. Засл. діяч науки УРСР (1944). *Батько – зі с. Висова, п-т Горлиці.*
- 100 – Михайло КАНТУЛЯК (*23.08.1919, с. Рокитівці, окр. Меджилабірці, Словаччина +29.06.1995, м. Гуменне, Словаччина) – педагог, гром.-культ. діяч. У 1940-65 рр. – учитель, інспектор і директор школи, у 1965-70 – завідувач відділом, голова комісії Окружного нац. комітету у Директорму. Директор Укр. студії чехо-словацького радіо у Пряшеві (1970-81). Депутат Окружного нац. комітету, член Президії ЦК Культурного Союзу укр. трудящих (1970-86).
- 100 – Віктор КОПЧАК (*24.08.1919, с. Чирч, окр. Лип'яни (теп. Стара Любовина), Словаччина +27.08.1980, с. Тульчик, окр. Пряшів) – письменник, гром.-політ. діяч. У 1941-50 рр. учитель-педагог. Гол. редактор газ. «Нове Життя» (1954-66). Член Крайового Комітету КП Словаччини (1954-58), голова ЦК Культурного Союзу укр. трудящих (1954-60) у Пряшеві.

Вересень

- 60 – Мирослав МИХАЙЛИШИН (*1.09.1959, м. Сянік) – священник, доктор богослов'я. Працював парохом у Горлицях (1984-85), Вроцлаві (1985-86), Кракові (1986-96), Криніці (1996-99). Капелян ГКЦ у Війську Польському (1996-99). Член і прелат Перемишльської капітули (з 1997). Адміністратор парохії в Жешові (з 2003). *Батько – зі с. Куляшине, п-т Сянік.*
- 70 – Владислав КОЧИШ (*4.09.1949, с. Дюрдюв, Воеводина, Сербія) – письменник (прозаїк, поет, драматург). Член Спілки письменників Сербії. Працював на підприємстві м. Новий Сад (1968-2011). Лауреат літ. премії ім. Г. Костельника (2005). Пише по-руси́нськи.
- 70 – Владислав (Вальтер) МАКСИМОВИЧ (*5.09.1949, м. Любін Велькопольський, Польща) – інженер-електротехнік. З 1964 – у США. Працював у Центрі Космічних Летів (НАСА, 1974-2005). Організатор «Лемківської сторінки» в Інтернеті (1996). *Батько – зі с. Волтушова, п-т Сянік, мати – с. Гирова, п-т Кросно.*
- 80 – Ярослав ШВІГЛА (*14.09.1939, с. Завадка Римаївська, п-т Сянік +4.10.2017, м. Львів, похов. у с. Сокильники Пустомит. р-ну) – економіст, гром. діяч. Голова ТОВ «Біла Лілія» у Львові (з 1992). Співзасновник т-ва «Лемківщина» (1988), голова правління ФДЛ у Львові (1996-2003). Член редколегії «Лемківського Календаря». Керівник відділу кадрів Львів. нац. академії мистецтв.
- 60 – Світлана ГАВЕНКО (Палиньська *15.09.1959, с. Білобожниця, Чортків. р-н, Тернопіль. обл.) – інженер-технолог. Доктор техн. наук (2003), професор Укр. Академії друкарства у Львові (з 2004). Дійсний член Академії інженерних наук України (2005). *Батько – зі с. Репедь, п-т Сянік.*
- 200 – Олександр ПАВЛОВИЧ (*19.09.1819, с. Шариське Чорне, окр. Бардіїв, Словаччина +25.12.1900, с. Вишній Свидник, Словаччина) – священник, поет, фольклорист.
- 250 – Михайло БАЛУДЯНСЬКИЙ (*28.09.(7.10.)1769, с. Вишня Ольшева, окр. Кошице, Словаччина або с. Балутянка, п-т Сянік + 3.(15).04.1847, Санкт-Петербург, Росія) – економіст і правник. Декан юридичного факультету і перший ректор Петербурзького Університету (1819-21). Начальник 2-го відділу Імператорської Канцелярії (з 1925).

Фоторепортажі на стор. 1-3 – Івanni СКЛЯРОВОЇ, м. Тернопіль

Наша книгозбірня

РОМАН ВАРХОЛ. ЛЕГЕНДА ВЕТХОЗАВІТНА.

Вершы. – Львів, 2019. – 216 с.

Од редакції: Наша книгозбірня збагатилася новим збірком вершів Романа Вархола, поета лемківського походження. Він ся вродив в с. Нагірянку коло Чорткова, а жыє в Зимній Воді під Львовом. Член НСПУ (1994). Лавреат Медженародовой літерачко-мистецькой премії ім. П. Куліша і Всеукраїнської літерачкої премії ім. М. Шашкевича. Його отец походить з с. Завадка Риманівска, повіт Сянок.

Автор складат шчыру дяку Богданови Дурняку – ректору Української Академії друкарства во Львові і Володимирови Гутнику – голові Зимно-Водівської ОТГ, які ся постарали, жебы тота книжка звиділа світа. Оформліня выконала Марія Янко. Лемкы маюг помагати еден другому!

Ностальгійні почуття батьків виразно передалася нащадкові, – настільки, що з його поезій випливає, ніби він сам нещодавно з болем покинув праісторичну батьківщину й весь час банує за нею. Поряд зі свободою у творчій візії поета почав проникати той колорит і дух старої-давньої, ще від Володимира Великого, Руси, що в карпатських українців зберігався донедавна... Та не як щось рудиментарне, а органічне, – в багатому словниковому складі, що зберігався на території України віками, що був у вжитку ще у Володимирових дружинників, коли князь закопував пограничні стовпи між Руссю і князівством віслян. Відповідно автор і відмовився від форм, що в користуванні поетів усієї України, а пристосував для свого, особливого вжитку розмаїті короткі форми, які надаються для тонкої гри, напруженої праці зі словом, – таким чином відмежувавшись від всеукраїнського віршування, а наблизившись до європейського – Центральної Європи та сусідів... Одначе, попри близькість у формотворчости з європейцями, Роман Вархол зберіг самобутній почерк, значно підсиливши енергію слова. Отже, в нього нема нічого наслідувального, а навпаки – може сам послужити прикладом для наслідування для колег з Румунії чи Польщі. Він оминає буденне і пірнає в глибини віків, тримаючи в полі зору всю товщу часу на однаковій відстані, з однаковою увагою, – ведучи за собою читача туди, де все завмерло, виблискує археологічним золотом, непорушністю давнини, водночас змушує до активної співпраці з автором, думати-мислити, шукати, знаходити...

Левко РІЗНИК

Бєсьїдуйме по-своєму
з паном поля, з Богом гаю,
бо чуждого кропля рому
набєе скоро нам оскому,
несотворит в грудох раю,
не замінит газду слуга,
дзяд не стане колесарьом.
... Бєсьїдуйме по-своєму
навет з царьом і з цесарьом!

Чары коника враного
серце діточє пізнало,
як прадідовым гребеньом
гриву не в казці чесало.
Побратимови вірному
вівса і меду принесу ...
...захце – приведу до церкви
і до костела на месу.

Оперив брат Кирил
і гору, і потік
(Бєскиды окстити
окуртні хлоп хотів).

По правді повісти,
быв хлоп то не простий:
знав Божу науку,
ся молив і постив.

Глаголом словяньским
до уха забемкав
і браму вічности
отворив для Лемка.

Бібковий листок пахне так
і бєе поклони до куделі
найпарадніша дівка в селі.
Бібковий листок пахне так ...

Свобідний орел летит так –
долину лучыт з верхвином,
а не ворожыт над верхвином.
Свобідний орел летит так ...

Кольсала легенда
Чеха, Лєха і Руса,
рымувала-сьпівала
слова «марец» і «ярец».
Вышывала Мариса
карпатского обруса
і кормила молоком
Чеха, Лєха і Руса.

Од Берегынї
і Ярила
Русь-Лемківшчына
має крыла.
Злітают крыла
над Бєськыдом,
благословлены
Сьвітovidом,
Пантократором
і Пилипом,
што душу Карпат
різьбит з липы.

Точений білий сьвіт
сотворив бог різьбярства,
народы і мочарства,
рахунку котрым ніт.

Медже гнеска і колиси
рыют норы бури лисы,
підсобляют лисам лишкы,
не продают псам вытрішкы.
Зроду в купі мурашыні
нарід чує-ся в Мушыні
королівській в Жегестові
гєст пасував бы Костьові.

По Завадці ходит Урам,
пітакує чорным курам,
піморгує квочкам білым
і заяцьом скаче сьїрым.

Як горох при дорозы,
на єдній стоїт нозы
не Каїн і не Авель,
а боцяні і журавель.

Під сонейка і дойджыка,
Пльне радїст як музыка,
Підскакує до повалы,
Што ангєлы розписали
Жєбы царь і генералы
Сьватим душам ся піддали.

На зеленім на горбочку
Шыє кравчык наш сорочку –
Чудо сьвіта осме
Бог до раю возьме.

Знімкы з архіву редакції:

20 років тому!

Одкрытя Першого Крайового Фєстивалю лемківской культуры в с. Гутиско Бережанского району на Тернопільщынї. 5 червця 1999 р.

Наша книгозбірня

Болєслав (Василь) Баволяк.
«ЛЕМКІВСКЄ ВЕСЬІЯ
В СЬВЯТКОВІЙ ВЕЛИКІЙ»

Немала книжка (540 строн) вышла в польскім выдавництві «Жизновскі». Презентация одбыла-ся в родинному селі автора – Сьвяткова Велика, повіт Ясло. Оперта єст на вспомилах і родинних преказах, котры сут збогачены етнографічным літературом. Запрошує она на тридньове весьїя з музыком, сьпївами, ідлом і трунками. Лемківскє весьїя в междєвоєнний час было неповторним сьвятковим обрядом, котри представляв місцеві обычаї а традицію. Саме весьїя потребувало барз прийдешніх старань – сватаня ци смотрины газдивкы. Вшытко тото автор описує надзвычай докладні.

Предмову уклад Веслав Жизновскі – выдавец. «Спасти од забытя...» написала Богуміла Тарасєвич. Од автора мамє вступни заувагы. Написанє подїленє на три осибни части. Не будеме їх преповідати, бо книжку треба чытати! Перелїчыме лем назвы титулів.

1. Весьїя буде! *Весьїя-весьїя, буде веселенько.* Традиційний лемківскій шлюб. Одвідны. Оглядыны. Змовины. Зальоты. Приготованя до весьїя. Весьїльний почет. Весьїльний стрій. Обрядовий весьїльний хлїб. Загравины. На вінцях. Млодий выберат-ся до млодой. В домї млодой пред прибытьом млодого. По дорозы до млодой. В млодой пред дєрми. Благословліня млодых (пред шлюбом). В дорозы до церкви (до шлюбу).

2. Вінчаня млодых. Шлюб. Вертаня зо шлюбу. Пред весьїльним домом по шлюбі. Чільна весьїльна учта. Ладканя. Переселіня млодой. Пред дєрми млодого. Гостина в домї млодого. Віно. Очепыны. Омываня. Покладны. Скінччыня весьїя. Поправины. *Але то ішчы не вшытко!*

ГЕЙ, КРОЧКОМ,
КОНІ, КРОЧКОМ

Лемківска народня пісьня

Гей, крочком, коні, крочком (2)
горі тым поточком.
Гей, черкают парібци,
черкают парібци
під нашым облачком.

Гей, хоц бы-сте черкали (2)
звєчера – до рана.
Гей, я гу вам не выйду,
я гу вам не выйду,
бо єм зрукована.

Гей, бо я зрукована (2)
за білого пана.
Гей, юж дві недїленькы,
юж дві недїленькы,
як єм ручку дала.

Гей, дала я му лїву (2)
з великого гнїву.
Гей, ишчы му дам праву,
ишчы му дам праву,
з великого жалю!

3. Зозуля кукат... Весьїя вдов і панєн з дітином. Віруваня, любовни чары, ворожбы, весьїльни прєсуды і забобоны. Сьвятківскы весьїльни мелодїї, пісьня а сьпїванкы. Приповідкы, повязаны зо весьїльним обрядом.
Но і в кінци книжки чытаме выкористану літературу і прєзерамє родинни знімкы «Сьлїдами давньої Сьвятковой».

Я. КОВАЛЬЧЫК

Тернопільска міська організація ВУТЛ, Церковний Комітет храму Вознесіня Господнього УГКЦ, редакційна колегія часопису «Дзвони Лемківщини» зо смутком оповішчуют, же 22 вересня 2019 року по довгій хвороті а операції, на 83-м роцї жытя упокоїв-ся в Бозы

Иван КОМАРА, сын Стефана,
наш крайнин, парафіянин і народний поета.

Иван Комара вродив-ся 7 липця 1936 р. (в ден Св. Івана-Хрєстителя) в с. Бортне, повіт Горлиці на Лемківшчыні. В червци 1945 р. родина была депортувана на Полтавщыну. За рік переїхала на Тернопільщыну, с. Варваринцы. В 1954-72 рр. вчився і працював механіком на шахтах м. Кривий Рїг Дніпропетровской области. З 1975 р. мешкав в Тернополі.

Брав участ в будові Лемківской церкви. Любив товариство. Писав вершы українськом і лемківськом мовами, котри зме друкували на сторонах часопису. Автор збірки поезій «Світло зірки» (Тернопіль, 2017) і незабытної поємы «Моя грушка».

Добра памнят про Тя, Друже, най не згасне.
«Сьвітло зьвїзды» най нам сьвітит, не загасне!

Лемку! Маш бєсьїдувати, гварити, мовити, повідати, радити, рєчы, гадати. Втовды лем будєш собом і шанувати Тя будуг Людє.

«Дзвони Лемківщини» -

часопис-квартальник Всеукраїнського Товариства «Лемківщина»

Наша адреса:

46001, м.Тернопіль, бульв. Т.Шевченка, 21, тел. 52-29-93.

E-mail: lemko_ter@ukr.net; www.Lemky.org.ua

Реєстраційне свідоцтво ТР 145

Тираж 1000 прим. Обсяг 1 друк. арк. Друк офсетний.

Підприємць Старух С. Є., м.Тернопіль, вул. Лукіяновича, 8. Тел. 42-52-13. E-mail: manager@vdruk.com

Редактор Ігор ДУДА

Редакційна колегія:

Олександр ВЕНГРИНОВИЧ (Тернопіль), Оксана ДАНИЛИВ (Івано-Франківськ), Степан МАЙКОВИЧ (Львів), Василь МУЛЕСА (Закарпаття).

Комп'ютерна верстка - Тарас ВАШКІВ.

Висловлені авторами думки можуть не співпадати з позицією редакційної колегії.

Відповідальність за достовірність фактів несе автор публікації.

Редакція залишає за собою право редагувати та скорочувати тексти.

Рукописи не рецензуються і не повертаються.